

L'ESCOLA FREINET DE PLANA RODONA (OLÈRDOLA) VISTA PER L'ALUMNE JOSEP COLOMER

*F. Imbernón
M. Fortuny
R. Pujol
Barcelona*

1. Catalunya va ser un dels primers països que es va interessar per l'aplicació a les seves escoles de les tècniques Freinet (1). El grup de mestres i inspectors que animats per l'esperit d'escola popular que venia de França van fundar l'any 1933 la "Cooperativa de la Imprenta en la escuela" (2), estenent els seus limitats estris aquestes tècniques dins del seu camp professional. Encara avui els alumnes d'aquestes escoles recorden les seves vivències escolars, tot i que van perdre contacte amb els seus mestres donat que la majoria en esclatar la guerra civil van ser traslladats o van haver d'anar al front o posteriorment camí de la depuració o l'exili.

El record d'un d'aquests alumnes és el que exposem en aquesta comunicació perquè pensem que una font important de la història de l'educació contemporània és el testimoni oral dels fets passats a través dels seus protagonistes.

Ens referim a les vivències d'en Josep Colomer en l'escola de les Masies de Plana Rodona, unes quantes cases d'Olèrdola a la Comarca de l'Alt Penedès, on durant dos cursos (de 1934 a 1936) va fer de mestre en Ramon Costa Jou (3), membre de la Cooperativa abans esmentada.

Quaranta-quatre anys després, el deixeble J. Colomer en una gravació improvisada ens va parlar dels seus records d'escola. Transcrivim l'entrevista que vàrem tenir amb ell tal com anava sortint, sense comentaris intercalats, respectant la seva espontaneïtat pel fet de reviu uns records d'una escola que estimava (6).

És significatiu que no recordés cap altre moment de la seva escolaritat, quan l'escola no tenia el sentit que en Costa Jou li havia donat.

TRANSCRIPCIÓ DE LA GRAVACIÓ FETA A J. COLOMER

2. "Teníem correspondència amb altres països i altres escoles. Si no hi hagués hagut la guerra teníem prevista una excursió a Bocú, en el Mar Caspi, ja havíem fet el planell de l'itinerari i tot. Teníem intercanvi de correspondència amb una escola d'allà. Ens explicaven tot, enviaven fotografies, material... Apart de tot això, jo m'escribia amb una escola de Vallbona d'Anoia. Els explicava les nostres coses i el que feiem, i ells també..."

"La HISTORIA... tot anava sobre el terreny, ja que teníem el Castell d'Olèrdola al costat que era un camp molt bo per estudiar-la. No teníem cap llibre de text, però sí biblioteca. En Costa Jou en va demanar una a la Generalitat i en 15 dies va arribar. Però no feien servir els llibres com a textos, ja que ell considerava que el text se l'havia de fer el mateix noi. Els textos que vam fer nosaltres mai més se'ns han esborrat del cap. També feien la revista *Endavant* (6) i tenien cura que sortís bé perquè això anava cap a l'altre cantó del món. Algún diari que rebien de fora a vegades deia que ens ha agradat molt el tal i això, agradava. Fèiem molts gravats de linoleums (7); els dibuixàvem nosaltres i en Costa ens va ensenyar a rebaixar amb les gúbies. Tothom una vegada imprès el diari se n'emportava un cap a casa».

Mai no es pagava res, tot era gratuït. Fins i tot les llibretes anaven impreses amb el nom de l'escola (8). Quan no hi havia llibretes, s'utilitzava paper de barba. Les fèiem. Tampoc no es portava mai res a l'escola. L'únic un diccionari que era de cadascú i que ens va costar un duro. Aquest diccionari encara el tinc. Els va portar un dia en Costa Jou de Vilafranca, carregat en el seu cotxe de dues places que li havia costat 500 pessetes".

"Tot ho discutíem. Hi havia tres equips: d'impremta o periòdic; de menuts i de neteja. Els equips eren de quatre o cinc persones i sempre es feien per sorteig. L'equip d'impremta componia, imprimia, descomponia i netejava. Als menuts hom els portava a una habitació de la vora i els ensenyaven a muntar i altres coses. Els de neteja s'encarregaven que tot sempre estigués en ordre. La impremta era de fusta (fa el dibuix i ens explica el seu funcionament), i la van adaptar afegint-li fustes a la nostra manera d'imprimir".

"El vespre sempre ens quedàvem. Demanàvem a casa per quedar-nos perquè havia de sortir el diari i no estava llest. En Costa Jou també es quedava, però mai a corregir les nostres coses d'impremta, mai a arranjat res, ja que era tot íntegre fet per nosaltres. La feina d'impremta era la que portava més estona. En Costa tenia feina amb els 15 o 16 adults que venien als vespres. Puc dir que el mestre es dedicava tot el dia a l'escola. Era un obrer de l'escola. Treballava fins i tot el dissabte i el diumenge".

"Ens sentíem responsables del que passava a l'escola. Mai en Costa havia renyat ningú, ni calia que ho fes. Mai havia d'aixecar la veu. Sabia tractar el nen. Quan n'hi havia dos que es barallaven es feia una reunió com un judici i al final tot acabava bé".

"Respecte als pares, al principi hi havia una mica d'oposició. Teníem les nostres lluites, ja que ells volien coses més pràctiques. Això va ser al principi, ja que després vam veure el nostre avenç. De tant en tant es feien reunions de pares, no massa sovint, ja que posteriorment no hi havia massa problemes".

"En el diari fèiem selecció de textos de tots. Un dia un va fer alguns episodis sobre "La guerra dels carlins explicada pel meu avi" i tal com l'anava escrivint l'anaven corregint i component. Per a mi no es pot comparar treballar en coses prefabricades i en coses fetes per un mateix. Tens més compte i al·licient en les coses. Per exemple, material didàctic no en teníem molt, però el fèiem nosaltres. De no res feien coses extraordinàries".

“Hi havia poca cosa en castellà, quasi tot era en català. Ens ensenyava a parlar mitjançant les conferències. Es parlava del que es volia. Mai en la vida havia imposat res. Encara recordo la il·lusió de donar una conferència a la classe”.

“Feien mapes de guix i havien fet el planell de Plana Rodona de cinquanta mil maneres diferents. Agafaven les cadenes i sortien a mesurar. L'escola també va quedar ben estudiada. Si s'havia de cubicar alguna cosa, anaven a un dipòsit d'aigua i miraven l'aigua que hi havia, la que hi cabia, etc. no necessitaven per a res el llibre... Tothom sabia com s'anomenaven les plantes. En teníem moltes a l'escola i també sortíem constantment al camp. Tot el que es pogués estudiar fora es feia. Ens havia portat a tot arreu...”

“Recordo que a Vilafranca, a les escoles graduades, vàrem fer la diada del nen penedenc, on vàrem anar tots els nens del Penedés (9)”.

“L'any que va esclatar la guerra ens estàvem preparant alguns per anar a estudis superiors, però tot va canviar i el mestre se'n va anar. Encara que jo ja no hi anava molt a l'escola perquè el meu pare hem necessitava al camp”.

NOTES

- (1) Ja desenvolupat en la comunicació d'en F. Imbernón “Colaboración...” pág. 181. III Jornades d'Història dels PPCC, Girona, Novembre 1979.
- (2) Ibidem.
- (3) Per una carta dirigida a C. Freinet el 24/4/de 1937, i publicada en E. Freinet “Naissance d'une pédagogie populaire” Edt. Maspero, Paris 1968 (carta traduïda en la versió castellana de l'obra), trobem a R. Costa Jou en el Batalló d'Ingeniers. divisió “Carlos Marx”, Torralba de Aragón, Tardienta.
Per a una ampliació de la biografia d'en Costa Jou veure Dalmau, B. “Conversació amb R. Costa Jou” Perspectiva Escolar, número 28, pp. 59-64, Barcelona 1978.
- (4) Actualment en Josep Colomer té una sabateria a Terrassa.
- (5) Utilitzem el terme estimar perquè considerem que en aquest cas és el més adequat. En J. Colomer ens va dir: “m'agradaria donar-li una forta abraçada a aquest home”.
- (6) L'únic original que hem trobat és el número 2, Desembre de 1934.
- (7) A l'actual escola hem trobat encara les caixes dels tipus d'impremta i petits gravats de linoleums.
- (8) En Josep Colomer conserva totes les llibretes d'aquella època.
- (9) En aquell moment hi havia molts mestres del Penedés que eren membres de la *Cooperativa de la Imprenta en la Escuela*, aci com Vilafranca el centre de publicacions del moviment Freinet espanyol.

L'ESCOLA FREINET DE BARCELONA 1937-1938

Maria Pla i Molins

El moviment de renovació pedagògica impulsat constantment per les corporacions catalanes no ha disminuït ni una mica durant aquest últim any de guerra... molt al revés... s'ha pensat a establir escoles especials per a assajar els mètodes moderns més en boga.

L'Ajuntament de Barcelona ha establert escoles noves per a assajar els mètodes: Cousinet, FREINET, Decroly (1) del Treball, de Projectes i Escola Productiva.

Aquests foren els grups d'assaig que es posaren en marxa per part de la Conselleria Regidora de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

Era tasca d'investigació paidològica i experimental. El nostre treball que tots els nostres deixebles (i2), sense excepció, adquireixin un nivell cultural.

A l'Arxiu de l'Ajuntament he pogut consultar algunes notes referides a l'“ordre del dia” de les reunions de la Comissió de Cultura. La col·lecció és incompleta però en l'ordre del dia del 12 de gener de 1937 s'hi indica la necessitat d'estructurar els Grups Escolars d'Assaig. A partir d'aquesta data comença, doncs, el naixement d'una important experiència educativa: l'Escola Freinet.

No he trobat la data fixa de la inauguració de l'Escola; només un rebut pel qual es pagava a M. Crusat la quantitat de cent cinquanta pessetes per la neteja de les Escoles Freinet i Cousinet des del març fins al setembre de 1937. A partir d'aleshores, la neteja de les escoles la realitzà el personal de cantines.

En una de les Actes de la Comissió de Cultura signada per Serra Húnter (la del 12 d'octubre de 1937), es llegeix:

La Comissió de Govern creu que és millor que el CENU s'encarregui de la incautació... tota vegada que aquest organisme ha fet múltiples incautacions.

Posar al servei del poble antics locals de luxe (3).

...Un deure elemental envers el poble treballador ens obligà de trobar solució al problema escolar que tenia plantejat el nostre poble (4).